

Дмитренко О.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

МОРАЛЬНІ ОСНОВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Юридичний конфлікт - це об'єктивно існуючі протиріччя між двома або кількома правовими нормами, що належать до єдиного предмета правового регулювання [1, с. 56]. Юридичні конфлікти охоплюють різноманітні сфери людської діяльності, адже право, насамперед, регулює широкий спектр взаємодій між індивідами, організаціями, державними інституціями тощо. Моральні основи врегулювання юридичних конфліктів ґрунтуються на принципах справедливості, добросовісності, поваги до людини та етичних норм, які доповнюють правові механізми.

Суспільні цінності та норми формують уявлення про те, що є справедливим, гуманним та прийнятним. У демократичних суспільствах принцип рівності перед законом є не лише юридичною, але й моральною основою, яка вимагає неупередженого ставлення до всіх сторін конфлікту. Також особисті етичні переконання сторін впливають на їхню поведінку. До прикладу, адвокат може відмовитися захищати клієнта, якщо вважає його дії аморальними, навіть якщо це не суперечить закону, адже професійна етика відіграє важливу роль у юридичній практиці. Кодекси професійної етики регулюють поведінку суддів, адвокатів, прокурорів та інших учасників правового процесу, адже в правозахисній діяльності принципи добросовісності, справедливості, гуманності тощо є не лише юридичним обов'язком, але й повноцінним моральним імперативом, який сприяє довірі між сторонами в тій чи іншій справі.

У сфері цивільного права юридичні конфлікти часто пов'язані з майновими відносинами. Спори щодо права власності на нерухоме майно виникають, коли кілька осіб претендують на один і той самий об'єкт, що потребує правового врегулювання. Аналогічно, поділ майна після розірвання шлюбу може спричиняти конфлікти через розбіжності в оцінці активів або їх розподілі. Спадкове право породжує конфлікти, пов'язані з розподілом спадщини, коли спадкоємці мають різні погляди на справедливість такого розподілу або оскаржують дійсність заповіту. Сімейне право є ще однією сферою, де юридичні конфлікти мають особливе значення через їхній емоційний та соціальний характер. Розірвання шлюбу часто супроводжується суперечками щодо аліментних зобов'язань, визначення місця проживання дітей або поділу спільно

нажитого майна. Конфлікти сімейного характеру пов'язані з моральними аспектами, оскільки рішення в них впливають на добробут дітей та емоційний стан сторін, що вимагає врахування етичних принципів поряд із юридичними нормами.

Юридичні конфлікти поділяються на дві основні форми: правовий спір та правопорушення. Правовий спір має конструктивний характер, тоді як правопорушення характеризується деструктивними рисами, оскільки часто пов'язане з діями, що суперечать правовим нормам [2]. У правовому спорі сторони обґрунтовують свої претензії чи заперечення на основі чинного законодавства, тоді як правопорушення передбачає порушення встановлених правових заборон або обов'язків. Технологія вирішення конфлікту охоплює збір необхідної інформації, встановлення суб'єктів конфлікту, діагностику причин, аналіз позицій сторін, прогнозування наслідків, вивчення думок сторін про можливі рішення, підбір компромісних варіантів і вибір оптимального способу вирішення. Система вирішення юридичних конфліктів включає дві основні підсистеми: юрисдикційну, що базується на владно-примусовому підході, та альтернативну, яка ґрунтується на принципі компромісу.

Одним із центральних аспектів морально-етичного підходу до врегулювання юридичних конфліктів є визнання пріоритету діалогу та взаєморозуміння між сторонами. Замість ескалації конфлікту, що часто супроводжується судовими процедурами, моральний підхід передбачає пошук консенсусу шляхом відкритої комунікації. Оскільки майже кожен конфлікт торкається моральних цінностей – добра й зла, честі, гідності, справедливості, порядності тощо, його учасники отримують передусім моральні оцінки, проте ці оцінки, як і в цілому моральні норми, не мають чіткої визначеності. У конфліктній колізії неминуче перетинаються різнорідні погляди, відмінні розуміння, через що один бік відхиляє пропозицію іншого [3, с. 138].

Моральні принципи, такі як добросовісність і прозорість, можуть слугувати основою для уникнення суперечок. Укладання договорів, чітке формулювання умов співпраці, а також дотримання етичних норм у професійній діяльності значно знижують ризик виникнення конфліктів. Крім того, моральна складова має значення у формуванні правосвідомості сторін конфлікту. Особи, які усвідомлюють етичні наслідки своїх дій, більш схильні до компромісу та менш схильні до агресивного захисту своїх інтересів. У цьому контексті важливу роль відіграє правова освіта, спрямована на формування поваги до закону та розуміння моральних засад правової системи. Такий підхід сприяє вихованню відповідальності за власні дії та розумінню важливості дотримання етичних стандартів у всіх сферах життя.

Моральні основи врегулювання конфліктів набувають важливого значення в умовах сучасного суспільства, в якому зростає потреба у

швидких і ефективних механізмах вирішення спорів. Поєднання юридичних і моральних принципів дозволяє не лише розв'язувати конфлікти, але й організовувати суспільство, засноване на справедливості та взаємоповазі. Таким чином, моральна складова є невід'ємною частиною правової культури, що сприяє гармонійному розвитку суспільства в цілому.

Література

1. Колич О.І., Сесюк Ю.П. Поняття та ознаки юридичного конфлікту: соціологічно-правовий аналіз. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2020. № 1, т. 7. С. 54-59. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/apr/21417/11.pdf> (дата звернення: 01.05.2025).

2. Брусакова О.В. Динаміка вирішення юридичних конфліктів. Харківський національний університет внутрішніх справ: 20 років у статусі національного. Харків: ХНУВС, 2021. С. 54-56. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c62c999-ad38-4a32-b7c0-9e5152e5b2e6/content> (дата звернення: 01.05.2025).

3. Кушнір І.О. Основи етики: опорний конспект лекцій для студентів денної форми навчання. Дніпро: Дніпропетровська державна фінансова академія, 2010. 153 с. URL: <https://studfile.net/preview/7482108/> (дата звернення: 01.05.2025).

УДК 341.824:338.47(043.2)

Іконова У.С., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна
Науковий керівник: **Макеєва О.М.**, к.ю.н., доцент

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Стандарти захисту прав людини становлять основу сучасної міжнародної та національної правової системи. Вони встановлюють мінімальні вимоги до держав у сфері забезпечення прав і свобод людини, гарантують юридичну захищеність особи від зловживань владою та створюють механізми відновлення порушених прав. В основі цих стандартів лежать декілька ключових принципів.

Перш за все, права людини мають універсальний характер. Вони належать кожній людині від народження, незалежно від її національності, раси, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань. Універсальність означає, що всі люди мають однакові права і свободи, незалежно від соціального чи правового статусу. Це положення закріплено як у міжнародних документах, таких як Загальна декларація